

ПЕТРЕ БОЖАНИН (PETER BOZHANIN)

БРАНИТЕЛ НА МАКЕДОНСКАТА ВИСТИНА*

Петар Божанин беше прв претседател на разгранокот на Македонско - австралискиот народен сојуз за Мелбурн и еден од првите активисти за изградбата на првата МПЦО надвор од Македонија – „Св. Ѓорѓи“

Со Петре Божанин се сретнавме во Македонскиот центар „Епинг“, при заедничкото другарување на членовите на Македонската православна црковна општина за Мелбурн и Викторија – „Св. Ѓорѓи“ и на традиционалниот пикник што се одржа кај манастирот „Св. Климент Охридски“ во месноста Кинг Лејк во непосредна близина на Мелбурн. Поводот беше да се запознаеме и да поразговараме со овој истакнат иселеник и патриот од Беломорска Македонија, кој беше прв претседател на разгранокот на Македонско - австралискиот народен сојуз за Мелбурн и еден од најактивните во почетните години на организираното живеење во македонската колонија во Мелбурн. Петре беше еден од постарите доселеници кој стасал на петтиот континент пред Втората светска војна, еден од многуте Македонци од Леринско кој, поради лошите економски услови и политичката ситуација, го напуштил родното огниште и свил гнездо во далечната и демократска Австралија каде, за разлика од државата во која е роден, ги ужива сите социјални и човекови права.

Нерет – село на јагоди

Чичко Петре Божанин, како често го ословуваат помладите од селото Нерет, беше типичен леринчанец, Македонец и по душа и по срце; благороден, со блага насмевка и интеллигентни црти на лицето, рус, од среден раст, честит и добротворна измачена македонска душа, која видела и добро и зло. Тој е роден во 1913 година, во судбоносниот и крчмарскиот период за Македонија, кога се направи неправда врз неговата татковина, од што носи лузна на душата. Роден е во селото Нерет, Леринско, во егејскиот дел на Македонија, во едно од поголемите планински македонски села меѓу Лерин и Костур, а кое е сместено во една котлина на Неретската Планина. Таму, во непосредна близина, односно во планинскиот венец, што е дел од легендарната и со крв натопена Вичо Планина.

Селото Нерет отсекогаш било населено со Македонци, од кои голем број се раселиле ширум светот. Особено бројот на оние што ја напуштиле дедовската земја се зголемува по поразот на Демократската армија на Грција и по Граѓанската војна, во која учествуваше и македонското население од тие македонски простори, со цел да ги оствари своите национални и социјални права. Меѓутоа, за возврат доби егзодус. Нерет е типично планинско село, на надморска височина од околу илјада метри и најповеќе е познато по планинските јагоди кои нашироко се прочуени по својот квалитет и арома. Нив ги има во изобилство, а кај народот тие се познати под името планушки.

Петре Божанин го напуштил своето родно село пред војната, но болката и љубовта кон родното место, кон дедовската земја и кон сето она што е македонско, го понесе со себе и во Австралија, за да го пренесува и шири на генерациите што доаѓаат. Како што вели песната, се разбира за тоа време, „Туѓината пуста да остане“, така и би. Во 1937 година Петре Божанин, со група соселани од Нерет, заминал засекогаш за туѓина. Цели десет години живеел и работел на фармите оддалечени од Мелбурн неколку стотини километри за да обезбеди гола егзистенција.

Меѓутоа, по Втората светска војна, со заживување на индустриските центри, како и многумина од Балканот, така и Петре се преселил во мегалополисот Мелбурн. Таму се сретнал со неговиот животен сопатник, Велика, честита Македонка родена во селото Долно Котори, Леринско, а која потекнува од револуционерното семејство Неловци. Цели четириесет години таа му била десна рака на Петре, со кого има една ќерка. Исто така и Велика е една од првите жени – организаторки во новата средина, а особени заслуги има во формирањето на женската секција при МПЦО „Св. Ѓорѓи“, во која вложила многу труд и време за доброто на македонскиот храм и воопшто за афирмација на македонската колонија и македонските доселеници.

Петре Божанин, како што ни рече при нашата средба, потекнувал од сиромашно македонско печалбарско семејство, од кое многумина се распрснале ширум светот. Тој потекнувал од честито и вредно семејство, кое има име карактеристично за тој дел на Македонија. Имено, презимето Божанин го добил по името на неговата прабаба која се викала Божана. И при средбата Петре Божанин беше во години, но беше витален, остроумен и со сите мани и доблести на честит и добар старец.

Организирани форми на живеење

„Македонците во Австралија кои останаа да живеат во поголемите индустриски центри, вели Петре Божанин, почнаа да се групираат со што се појавија првите организирани форми на живеење, во таканаречени македонски клубови, каде што се поставени темелите на првите македонски национални

организации. Една од таквите форми на собирање беше организацијата Македонско - австралиски народен сојуз (МАНС), која одреден период играше значајна улога во животот и афирмацијата на македонските доселеници во Австралија. Темелите на МАНС беа удрени веднаш по Втората светска војна, кога во градот Перт, Западна Австралија, се одржа Првата македонска конференција од страна на членовите на друштвото „Единство“, на која е одлучено Организацијата да им служи на целите, задачите и интересите на македонското иселеништво во Австралија, без разлика од кој дел тоа потекнува, а донесено беше и решение да се издава првиот македонски весник на мајчин јазик „Македонска искра“, како и да се поведе акција за собирање средства за изградба на болницата во главниот град на Македонија – Скопје“.

Инаку, по формирањето на МАНС започнале да се организираат неговите разграноци речиси во сите градови каде живееле македонски доселеници. Така, во Мелбурн, во една од тогашните најзначајни колонии, се формирал разгранокот „Македонски сојуз“, кој, меѓу првите, успеал да купи и да има сопствен дом – место, на кое подоцна во 1960 година се изградил првата македонска православна црква надвор од Македонија – „Св. Ѓорѓи“, која одиграла пионерска улога во понатамошниот духовен, национален, културно-просветен и спортски живот не само во Австралија, туку и во Канада, САД и западноевропските земји. Прв претседател на разгранокот на МАНС за Мелбурн бил Петре Божанин, а меѓу најзначајните активисти биле и познатите македонски доселеници од Беломорска Македонија: Дане Трпков, Стојан Србинов, Ристо Алтин, Ванчо Неделковски, Алексо Раковитис и многу други, кои биле првите организатори на активностите и бранители на македонската вистина на тие простори, каде непријателската пропаганда на соседната земја е стара колку и иселеништвото.

Исто така, Петре Божанин, тој македонски доблесен иселеник, бил еден од покренувачите на идејата за формирање на македонската црковна општина и изградба на црква, што се одлучи на собирот, одржан на 14 мај 1956 година, кога за претседател бил избран многупочитуваниот Васил Мојанов, а за секретар бил избран Петре Божанин. Како секретар, Петре Божанин одиграл важна улога како на организационен план, така и на полето за зближување на македонските доселеници и собирањето средства за изградба на црквата. Поради неговиот честит и активен однос во македонската заедница, Петре Божанин беше еден од многупочитуваните и заслужен во афирмирањето на македонското национално самобитие на петтиот континент - Австралија.

* Текстот за Петре Божанин е објавен во книгата „Во Австралија како дома“, на Славе Николовски –

Катин, Матица македонска, Скопје, 1992, 77- 81